



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 63191-01-14 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

בפני כב' השופט ישעיהו שנלר, ס"נ-אב"ד, השופט ד"ר קובי ורדי-ס"נ, השופט חגי ברנר

המערערת:

פלונית

ע"י ב"כ עו"ד קטי ברדה, עו"ד נועם אברהם ועו"ד חיים אלקבץ

נגד

המשיבים:

1. מ.א.

ע"י ב"כ עו"ד יובל בדיחי

2. ע.ג.

ע"י ב"כ עו"ד שלמה גולשטיין

3. עו"ד יובל בדיחי - מנהל קבוע לעיזבון המנוח פלוני ז"ל

4. עו"ד חגית שחר שטולצנברג - מנהלת קבועה לעיזבון המנוח
פלוני ז"ל

5. א.ס.

6. ש.א.

7. י.ס.

פסק דין

1

2

השופט חגי ברנר:

3

מבוא

1. ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה ברמת גן (כב' השופטת טובה סיון ז"ל)

5 מיום 16.12.2013 (תמ"ש 24451-11-09), במסגרתו נדחתה תביעתה של המערערת נגד יורשי

6 בעלה המנוח, לקבלת סעד הצהרתי כי היא זכאית למחצית מהזכויות אשר צברו המערערת

7 ובעלה המנוח במהלך נישואיהם.

8

9 2. המערערת היא אלמנתו של פלוני ז"ל (להלן: "המנוח") אשר נפטר בשנת 2008. המנוח היה

10 נשוי לאישה אחרת במשך כ-19 שנה עד למותה בשנת 1978. המערערת הייתה נשואה אף היא

11 קודם לנישואיה למנוח ולה בן נוסף מנישואים אלה, , יליד שנת 1975 (להלן: "אלמוני").



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

- 1 המערערת והמנוח נישאו בשנת 1979, בעת שהמנוח היה בן 50 והמערערת בת 21, ונולדו להם
2 חמישה ילדים משותפים, הם המשיבים 1, 2, 5, 6 ו-7. המנוח הותיר אחריו צוואה משנת
3 1999 בה ציווה את עיקר רכושו לחמשת ילדיו, בעוד שלמערערת לא הוריש דבר, זולת זכות
4 מגורים בדירת מגוריהם של בני הזוג וכן פנסיה חודשית.
5
6 3. המחלוקת בין הצדדים בהליך קמא נסבה בעיקרה סביב שלושה נכסים כמפורט להלן: הנכס
7 הראשון הוא דירת מגוריהם של בני הזוג ברח' (להלן: "דירת המגורים") אשר נרכשה על
8 ידי המנוח ורעייתו המנוחה בשנת 1965 ועודנה רשומה על שם שניהם בחלקים שווים; הנכס
9 השני הוא דירה ברח' בתל אביב (להלן: "הדירה בתל אביב") אשר נרכשה על ידי המנוח
10 יחד עם אחיו בשנת 1969; הנכס השלישי הוא רבע מהזכויות במגרש ב..... אשר נרכש בשנת
11 1973 על ידי המנוח (להלן: "המגרש").
12
13 4. המערערת הגישה תביעה נגד עזבון המנוח וילדיהם של בני הזוג ועתרה לקבלת סעד הצהרתי
14 לפיו היא זכאית למחצית מכלל הזכויות אשר נצברו על ידי בני הזוג במהלך חייהם
15 המשותפים כולל זכויות נוספות שיתגלו במסגרת ההליכים. כן ביקשה לחייב את העיזבון
16 לשלם לה כספים המגיעים לה מכוח חזקת השיתוף. שלושה מילדי בני הזוג (הם המשיבים 5-
17 7) תמכו בעמדת המערערת והביעו הסכמתם למתן פסק דין כמבוקש, ואילו שתי בנותיה, הן
18 המשיבות 1 ו-2 (להלן: "המשיבות"), התנגדו לכך בטענה כי לא הייתה כל כוונת שיתוף
19 בנכסים מצד המנוח.
20
21 5. עוד יש לציין כי במהלך השנים רכשו המערערת והמנוח נכסים נוספים, ביניהם דירה ברח'
22 בלוד (להלן: "הדירה בלוד"). בשנת 1999 העבירה המערערת את זכויותיה בדירה בלוד
23 לבנה אלמוני, ללא ידיעתו או הסכמתו של המנוח, ובעקבות זאת חל משבר ביחסי בני הזוג.
24 דירה נוספת אשר רכשו בני הזוג ב..... בשנת 1993, נמכרה על ידם בשנת 2005.
25
26 6. המערערת טענה כי היא והמנוח קיימו יחסי שיתוף וכי הניהול הכלכלי נעשה על ידי המנוח
27 מאחר שהיא נטולת השכלה ואנאלפביתית. כמו כן טענה המערערת כי היא תרמה לשיפוץ
28 דירת המגורים וכי המנוח הבטיח לה כי הזכויות אשר רשומות על שם רעייתו המנוחה, יועברו
29 אליה. ביחס לדירה בתל אביב, טענה המערערת כי המנוח רכש את חלקו של אחד מאחיו
30 במהלך הנישואין וכי בשל כך היא זכאית לזכויות בדירה זו. ביחס למגרש טענה המערערת כי
31 המנוח שילם מכספיהם המשותפים תשלומי השבחה ומיסוי במהלך הנישואין.
32
33 7. מנגד, המשיבות טענו כי התביעה מהווה תקיפה עקיפה של צוואת המנוח אשר קוימה.
34 לטענתן, המנוח נישא למערערת לאחר שצבר נכסים במהלך תקופת נישואיו לאשתו הראשונה
והלה הפרדה רכושית בין בני הזוג במרבית נכסיהם. בנכסים בהם הייתה להם כוונת שיתוף,



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

1 הובעה כוונתם זו ברישום, כשם שנעשה בדירה בלוד. עוד טענו המשיבות כי המערערת עותרת
2 להחלת חזקת השיתוף למרות שעל בני הזוג חל הסדר איזון משאבים.

3 פסק דינו של בית המשפט קמא

4 8. בית המשפט קמא דחה את תביעתה של המערערת. נקבע כי המערערת ניהלה את תביעתה
5 בניגוד להלכה ומתוך הנחה כי חלה על בני הזוג הלכת השיתוף, כאשר במקרה דנן חלות
6 הוראות סעיף 5(א)(1) לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 (להלן: "חוק יחסי ממון")
7 בדבר איזון משאבים. בית המשפט קמא קבע כי הנטל להוכיח כי למערערת זכויות בנכסי
8 המנוח וכי הייתה לו כוונה לשתפה בהם, מוטל על המערערת, וכי העובדה שמחצית מהזכויות
9 בדירת המגורים עדיין רשומות על שם אשתו הראשונה של המנוח, מצביעה על כוונתו שלא
10 לשתף את התובעת בזכויות אלה. כמו כן ניתן משקל לכך שבצוואתו ציין המנוח כי פרט לזכות
11 מגורים בדירה וקצבת פנסיה, אין בכוונתו להוריש למערערת דבר. עוד נקבע כי דירת המגורים
12 נחשבת כנכס חיצוני כהגדרתו בפסיקה, וכי בנסיבות הגשת התביעה ולאור פטירתו של המנוח,
13 הנטל המוטל על המערערת היה רב יותר, אף שמדובר בדירת מגורים. ביחס לדירה בתל אביב
14 נקבע כי היא אינה רשומה על שמו של המנוח וכי המערערת לא עמדה אף בראשית ראיה
15 להוכחת זכויות קנייניות בה. באשר למגרש, נקבע כי המערערת לא הוכיחה כי הכספים
16 ששולמו במהלך הנישואין לצורך השבחת הנכס הוצאו מחשבוניתיה, לנוכח הפרדה בכספי
17 בני הזוג, וכי המערערת לא הרימה את הנטל לכוונת שיתוף במגרש אשר נרכש על ידי המנוח
18 שנים רבות קודם לנישואי בני הזוג, אם כי ייתכן שיש לה עילת תביעה כספית נגד העזבון.

19 9. מכאן הערעור שלפנינו.

20 טענות המערערת

21 10. לטענת המערערת, בית המשפט קמא שגה בפסילתו את הראיות אשר צורפו לתצהיר העדות
22 הראשית מטעמה. המערערת טוענת כי נוכח הודאתה שאינה יודעת קרוא וכתוב, פסל בית
23 המשפט קמא את הראיות שצירפה המעידות על שיתוף בנכסים בנימוק כי היא אינה יכולה
24 להעיד על תוכנם. בנוסף מלינה המערערת על ניהול החקירות בהליך קמא וטוענת כי בית
25 המשפט קמא לא נימק החלטותיו בעניין זה ואף פגע בזכויותיה הדיוניות.

26 11. עוד טוענת המערערת כי חוק יחסי ממון חל עליה וכי לא הייתה כל הפרדה רכושית בין
27 הצדדים. על פי הוראות חוק יחסי ממון, הכספים שנצברו במהלך הנישואין הם משותפים
28 וקביעתו של בית המשפט קמא כי חלה הפרדה בין כספי בני הזוג אינה נתמכת בראיות. בנוסף,
29 טוענת המערערת כי אין בקיומו של חשבון מקביל לחשבון המשותף כדי להעיד על הפרדה
30 כלשהי וכי היא הציגה בפני בית המשפט קמא את חשבונות הבנק השונים של בני הזוג.



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

- 1 לטענתה, בחשבון המשותף בו החזיקו בני הזוג נמצא סך של 372,000 ש"ח בעת פטירת המנוח,
2 וכי החשבונות הנפרדים שניהלו בני הזוג שימשו כתחנות ביניים בלבד מהם הועברו הכספים
3 לחשבון המשותף.
4
- 5 12. המערערת מוסיפה וטוענת כי בית המשפט קמא שגה כשביסס את החלטתו על אמירתה של
6 המערערת כי בתחילת הנישואין לא היה לה כסף, וטוענת כי חודשים ספורים לאחר נישואי
7 בני הזוג הם פתחו חשבון משותף אשר התנהל עד ליום מותו של המנוח. לטענתה היא והמנוח
8 חיו בזוגיות ארוכה ללא כל סכסוך ולכן שגה בית המשפט קמא כשייחס לבני הזוג התנהלות
9 בחוסר אמון הדדי. לטענתה, המחלוקות ביניהם נסבו סביב הבן אלמוני והתרחשו בתחילת
10 הנישואין בלבד.
11
- 12 13. בנוסף טוענת המערערת כי קביעתו של בית המשפט קמא לפיה המערערת לא הוכיחה שהמנוח
13 שילם מהחשבון המשותף מיסים והיטלים בגין רכישת המגרש אינה עולה בקנה אחד עם
14 ראיות שהציגה המערערת בהליך קמא. לטענתה, בפני בית המשפט קמא הוצגה קבלה על
15 תשלום מס בסך 56,669 ש"ח שביצע המנוח מהחשבון המשותף. למערערת טענות דומות ביחס
16 לקביעת בית המשפט קמא בכל הנוגע לדירה בתל אביב ולטענתה, המנוח רכש שליש
17 מהזכויות בדירה מאחיו בכספים משותפים לו ולמערערת ואף ערך בדירה שיפוץ מכספים
18 אלו, והכל לאחר שנת 2000.
19
- 20 14. עוד טוענת המערערת כי שגה בית המשפט קמא בכך שהטיל עליה נטל מוגבר של הוכחת כוונת
21 שיתוף בדירת המגורים. לטענתה, מדובר בדירת מגורים בה התגוררו היא והמנוח כ-29 שנים,
22 אשר מהווה קורת גג יחידה עבורה. לטענתה, נפלה שגיאה בקביעה כי תרומתה בשיפוץ דירת
23 המגורים הייתה השתתפות מינורית בלבד. לשיטתה, בית המשפט שגה במסקנתו כי המנוח
24 הביע כוונה מפורשת בצוואתו שלא לשתף בזכויות הקנייניות בדירת המגורים ולטענתה
25 הצוואה נערכה מאחורי גבה כמעשה נקמני. כמו כן טוענת המערערת כי ממועד עריכת הצוואה
26 ועד למותו של המנוח, תשע שנים לאחר מכן, המנוח רכש זכויותיו בנכסים השונים באמצעות
27 כספים שהוציא מהחשבון המשותף וכי הרכישה המשותפת של שני נכסי מקרקעין נוספים על
28 ידי בני הזוג מעידה על כך שלא הייתה כל הפרדה רכושית וכספית בין בני הזוג.
29
- 30 **טענות המשיבות**
- 31 15. המשיבה 1 מבקשת לדחות את הערעור. לטענתה, המערערת והמנוח נישאו לאחר שנת 1973
32 ולכן חלים עליהם הוראות חוק יחסי ממון. לטענתה, התביעה בהליך קמא איננה תביעה
33 לאיזון משאבים אלא תביעה לקבלת פסק דין הצהרתי וכי המערערת אינה יכולה לעתור



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

- 1 לקבלת בעלות על נכס במסגרת איזון משאבים. עוד טוענת המשיבה 1 כי המערערת הסתירה
2 מבית המשפט וממנהל העיזבון כספים שהחביא המנוח בביתו וכן חשבון בנק נוסף.
3
4 16. לטענת המשיבה 1, קביעותיו של בית המשפט קמא בדבר כוונת שיתוף והפרדה רכושית הן
5 קביעות עובדתיות אשר התבססו על הראיות שהוצגו בפניו. לטענתה, מהראיות שהוצגו עולה
6 כי היה קרע עמוק בין בני הזוג על רקע יחסיהם העכורים של המנוח ואלמוני.
7
8 17. עוד טוענת המשיבה 1 כי טענת המערערת לפיה ניתנה לה התחייבות מפורשת מהמנוח בענין
9 רישום מחצית מהזכויות בדירת המגורים על שמה, מהווה הרחבת חזית משלא נטענה כלל
10 בתביעה בהליך קמא והיא עומדת בסתירה לטענותיה של המערערת בכתב התביעה.
11
12 18. בנוסף טוענת המשיבה 1 כי המערערת והמנוח ניהלו הפרדה רכושית וכן חשבונות בנק
13 נפרדים, וכי החשבון המשותף שימש אותם רק לצורך כספים שבחרו לשתף ביניהם. יתרה
14 מכך, טוענת המשיבה 1 כי המערערת אינה יודעת קרוא וכתוב וכי לא הייתה בקיאה בנעשה
15 בחשבון המשותף וכי היא לא הציגה בפני בית המשפט קמא כל אסמכתא המעידה על ביצוע
16 פעולות מטעמה בחשבון.
17
18 19. לטענת המשיבה 1, נוכח פטירתו של המנוח חל על המערערת נטל הוכחה מוגבר בדבר כוונת
19 שיתוף בכל נכס, בפרט לנוכח קיומה של צוואתו המבטאת את רצונו באופן ברור. עוד טוענת
20 המשיבה 1 כי על בן זוג הטוען לשיתוף בנכס אשר אינו רשום על שמו ואשר נרכש עוד קודם
21 לנישואין, מוטל נטל השכנוע שהצדדים יצרו בנכס שותפות בחלקים שווים. כמו כן טוענת
22 המשיבה 1 כי המנוח ביקש להרחיק את בנה של המערערת מביתו ומרכושו וכי הדבר בא לידי
23 ביטוי בצוואתו. לטענתה, המערערת לא פעלה לשיתוף כלכלי ואף מעלה באמון המנוח
24 כשהעבירה את חלקה בדירה בלוד לבנה אלמוני, ללא ידיעתו והסכמתו של המנוח.
25
26 20. גם המשיבה 2 טוענת כי דין הערעור להדחות. לטענתה, צדק בית המשפט קמא בקביעתו כי
27 המשטר הרכושי החל על בני הזוג הוא הסדר איזון משאבים ולא הלכת השיתוף. לטענתה,
28 אין חולק כי עובר לנישואי בני הזוג, כלל הנכסים שבמחלוקת היו בבעלותו של המנוח
29 ולמערערת לא היה חלק בהם. לטענתה, המערערת לא עמדה בנטל ההוכחה של כוונת שיתוף,
30 ומצוואתו והתנהלותו של המנוח עולה בבירור כי הוא ביקש למנוע מהמערערת זכויות כלשהן
31 בנכסים שבמחלוקת, למעט זכות מגורים.
32
33 21. עוד טוענת המשיבה 2 כי צוואת המנוח אשר נערכה בשנת 1999 היא צוואתו השנייה של
34 המנוח, ומכך ניתן ללמוד על התנהלותו ורצונו הבא לידי ביטוי בעריכת צוואה עדכנית.



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

- 1 לטענתה, ניתן למצוא חיזוק לרצונו של המנוח להפרדת רכוש בכך שלא ביצע העברת זכויות
2 על שם המערערת ובקיומם של חשבונות בנק נפרדים. כמו כן, טוענת המשיבה 2 כי עוד
3 בתקופת הנישואין העבירה המערערת לבנה אלמוני את חלקה בדירה בלוד ללא ידיעתו
4 והסכמתו של המנוח וכי יש בכך כדי להעיד על הפרדת רכוש בתקופת הנישואין.
5
6 22. כמו כן דוחה המשיבה 2 את טענות המערערת לעניין מגבלות שהוטלו עליה בהבאת הראיות
7 בנייהול ההליך קמא וטוענת כי היה על המערערת להגיש ערעור על החלטות אלה.
8
9 23. עוד טוענת המשיבה 2 כי לא נפלה כל שגיאה בקביעתו של בית המשפט קמא לפיה על מנת
10 להקנות זכויות בדירת מגורים, יש להראות נסיבות עובדתיות נוספות מלבד עצם קיום
11 הנישואין. כמו כן, המשיבה 2 סומכת ידיה על יתר קביעותיו של בית המשפט קמא ביחס
12 לנכסים השונים, ולשיטתה, טענות הערעור אינן מבוססות ואין בהן כדי לשנות ממסקנות
13 פסק הדין.

דיון והכרעה

- 14
15
16 24. לאחר עיון בטיעוני הצדדים ובחומר הראיות באתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להדחות,
17 וזאת מן הטעמים שיפורטו להלן.
18
19 25. נקדים ונאמר שעל פני הדברים, עסקינן בסכסוך בין המערערת לבין שתי בנותיה, אלא שהלכה
20 למעשה, במהלך הדיון בפנינו, נחשף רובד נוסף של הסכסוך, הוא הסכסוך הרכושי בין ילדי
21 המנוח והמערערת לבין עצמם, כשמצד אחד ניצבות המשיבות, ומהצד השני ניצבים שני אחים
22 ואחות נוספת. על רקע אותו סכסוך מר ונמהר, ערכה המערערת צוואה בה הדירה את
23 המשיבות וציוותה את כל רכושה לילדיה האחרים, ומכאן הסכסוך לגבי היקף רכושו של
24 המנוח, שהרי ככל שתגדל מסת רכושו של המנוח, כך יגדל חלקן של המשיבות בנכסיו,
25 ומאידך, ככל שתצלח תביעתה של המערערת, כך יגדל חלקם של הילדים האחרים על חשבון
26 חלקן של המשיבות.
27
28 26. אין חולק שעל המערערת והמנוח חלות הוראותיו של חוק יחסי ממון, נוכח העובדה שנישאו
29 זו לזה בשנת 1979. ממילא, עם פטירתו של המנוח, התגבשה זכותה של המערערת לאיזון
30 משאבים לפי ס' 5 לחוק. ודוק: עסקינן בזכות למחצית שווים של כלל נכסי בני הזוג שנצברו
31 במהלך שנות הנישואין המשותפים, להבדיל מזכות קניינית בנכסים הרשומים באופן בלעדי
32 על שמו של המנוח. מובן עם זאת, כי ככל שהמנוח הקנה למערערת זכות קניינית בשיתוף
33 עימו בנכסים שצבר עוד קודם לתקופת הנישואין, הרי שאין צורך להביאם בחשבון הנכסים
34 שיש לאזן.



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

1
2 27. למרות הוראת ס' 5 לחוק יחסי ממון, המחריגה מאיזון המשאבים נכסים מסויימים, בהם
3 נכסים שנצברו קודם לנישואין, הפסיקה הכירה ברבות השנים באפשרות לקיום של שיתוף
4 בנכסים שנצברו קודם לנישואין, בין מכח מתנה ובין מכח הסכמה לשיתוף, בין במפורש ובין
5 בדרך של התנהגות (ע"א 1915/91 אסתר יעקובי נ' עזרא יעקובי, פ"ד מט (3) 529 (פורסם
6 בנבו, 13.08.1995). על כן, הגם שס' 5 לחוק יחסי ממון קובע כי נכס שהיה בבעלות אחד מבני
7 הזוג ערב הנישואין אינו נכלל במסת הנכסים המשותפים ולכן לא ייכלל בהסדר איזון
8 המשאבים, נפסק פעמים רבות כי ניתן להוכיח כוונת שיתוף ספציפית גם ב"נכס חיצוני",
9 וזאת מכוח הדין הכללי – דיני החוזים, דיני הקניין, דיני הנאמנות וכו', כאשר נטל ההוכחה
10 מוטל על הטוען לכוונת השיתוף ב"נכס החיצוני" וכאשר כל מקרה נבחן על פי נסיבותיו (ראה
11 בע"מ 1398/11 אלמונית נ' אלמוני (פורסם בנבו, 26.12.2012)).

12
13 28. ומן הכלל אל הפרט.

14
15 על הפרק עומדת שאלת הזכויות בשלושה נכסים, והם דירת המגורים, הדירה בתל אביב
16 והמגרש. נדון בנכסים אלה כסדרם.

דירת המגורים

17
18
19
20 29. כאשר עסקינן בדירת מגורים, כמו בעניננו, הרי שמדובר בנכס משפחתי מובהק ולכן הנטייה
21 היא להקל בדרישות הראייתיות לשם הוכחת השיתוף חרף הרישום על שמו של בן זוג אחד.
22 יחד עם זאת, לא די בעצם חיי נישואין ממושכים על מנת להוכיח כוונת שיתוף בדירה כזו,
23 ונדרש עדיין להוכיח "דבר מה נוסף" שיעיד על כוונת שיתוף בנכס הספציפי. וכפי שנפסק
24 ברע"א 8672/00 שהלה אבו רומי נ' חאלד אבו רומי, פ"ד נו (6) 175 (פורסם בנבו,
25 27.08.2002):

26
27 "מכאן, שלכאורה, במסגרת סעיף 4 אין מניעה שבן-זוג יטען מכוח דין כללי כלשהו כי בידי
28 זכויות בדירת מגורים הרשומה על שם בן-הזוג האחר ושהייתה בבעלותו ערב הנישואין. ...
29 כפי שנקבע לא אחת, דירת המגורים היא נכס משפחתי מובהק, לעתים הנכס המשמעותי
30 ביותר של בני-הזוג ולעתים אף היחיד. מטעם זה, לשיטתי, יש טעם להקל על בן-הזוג הטוען
31 לבעלות משותפת בדירת המגורים כאשר זו רשומה רק על שם אחד מהם. עם זאת לא די
32 בעצם קיומם של חיי נישואין משותפים, אף שהיו ממושכים, כדי לקבוע שיתוף בדירת
33 מגורים מכוח דין כללי, שאם תאמר כן, נמצאת מכניס בדלת אחורית את חזקת השיתוף,
34 שלשיטתי איננה חלה במקביל לחוק יחסי ממון. סעיף 4 לחוק יחסי ממון קובע מפורשות כי



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

1 "אין בכריתת הנישואין או בקיומם כשלעצמם כדי לפגוע בקנינים של בני הזוג, להקנות
2 לאחד מהם זכויות בנכסי השני או להטיל עליו אחריות לחובות השני" (ההדגשות שלי – ט'
3 ש' כ'). על-מנת שתוקנינה זכויות בדירת מגורים הרשומה על שם בן-הזוג האחד לבן הזוג
4 האחר, על האחרון להראות נסיבות עובדתיות, נוסף על עצם קיום הנישואין, שמהן ניתן
5 להסיק – מכוח הדין הכללי – הקניית זכויות בדירת המגורים."

6
7 ראה גם בע"מ 1398/11 אלמונית נ' אלמוני (פורסם בנבו, 26.12.2012):

8
9 "הנה כי כן, על בן הזוג שמבקש שיוקנו לו מחצית הזכויות בדירת המגורים שרשומה על
10 שמו של בן הזוג האחר, מוטל להוכיח – מעבר לקיומם של חיי נישואין משותפים, אף אם
11 ממושכים – קיומו של "דבר מה נוסף" שיעיד על כוונת שיתוף בנכס הספציפי. מעיון
12 בפסיקה עולה כי במרבית המקרים בהם קיבלו בתי המשפט את טענת השיתוף, הוכח כי
13 בוצעו השקעות כספיות בנכס מצידו של בן הזוג הטוען לשיתוף והשקעות אלה היוו "דבר
14 מה נוסף" המעיד על כוונת השיתוף: ... כאמור, הפסיקה קבעה במרבית המקרים כי "דבר
15 מה נוסף" אשר מעיד על כוונת שיתוף ספציפית בנכס "חיצוני" הינו השקעה של בן הזוג
16 הלא רשום בנכס. אכן, השקעה כזו, ככל שמדובר בהשקעה כספית רצינית שאינה בטלה
17 בשישים, מעידה בדרך של התנהגות על כוונת שיתוף מצד שני בני הזוג ועל עירוב נכסים
18 כלכלי. יחד עם זאת, לא מדובר בתנאי הכרחי שאין בלתו. כוונת שיתוף ספציפית בנכס
19 "חיצוני" יכולה להתבטא גם בהבטחות ובמצגים אקטיביים שעשויים להביא להסתמכות
20 מצד בן הזוג הלא רשום ולהקים טענת מניעות לבן הזוג הרשום, ובוודאי גם במקרה שבו
21 מבוצעת הטעייה אקטיבית מצד בן הזוג הרשום המצויה על גבול המרמה..."

22
23 30. במקרה דנן, מתוך חומר הראיות שעמד לפני בית המשפט קמא, לא ניתן ללמוד על כוונת
24 שיתוף ספציפית של המנוח ביחס לדירת המגורים. הנפוך הוא, המנוח גילה דעתו הנחרצת,
25 בשנת 1999, שאין למערערת כל זכויות בדירת המגורים, וזאת במסגרת הצוואה שערך ובה
26 הדיר אותה מכל רכושו, תוך שהוא מקנה למערערת זכות מגורים בלבד בדירה. אם היתה אי
27 פעם כוונת שיתוף בליבו של המנוח, מן הסתם הוא לא היה מנסח את הצוואה באופן בו מוצגת
28 דירת המגורים כדירה שבבעלותו בלבד (ראה גם עמ"ש (ת"א) 11-12-13313 נ' א' ע' ר' נ' א'
29 ע' (פורסם בנבו, 26.2.2014)). זאת ועוד, מאז אותה צוואה ועד פטירתו של המנוח חלפו תשע
30 שנים, פרק זמן שבמהלכו יכול היה המנוח לערוך צוואה חדשה, לו שינה את עמדתו כלפי
31 המערערת, אלא שהמנוח לא עשה כן.

32
33 31. אכן, מתעוררת השאלה שמא בעשרים השנה שחלפו מאז נישואי המנוח למערערת בשנת 1979
34 ועד לעריכת הצוואה בה הדירה המנוח מכל נכסיו, התגבשה כוונת שיתוף ספציפית מצדו של



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

- 1 המנוח, שאם כך הוא הדבר, הרי שלא היה בכוחו של המנוח לנשל את המערערת מנכס שכבר
2 עבר לקניינה, ברם, אין למצוא בחומר הראיות כל תימוכין למסקנה זו של כוונת שיתוף
3 שהתגבשה אי שם בין השנים 1979-1999. דירת המגורים נותרה רשומה כל השנים בחלקים
4 שווים על שם המנוח ואשתו הראשונה, והמנוח אף לא דאג להוציא צו ירושה אחר אשתו
5 הראשונה. המנוח, כאשר חפץ לשתף את המערערת ברכוש, דאג לרשום אותו גם על שמה. כך
6 עשה לגבי הדירה בלוד, אותה רכש בתחילת שנות השמונים ורשם אותה בחלקים שווים על
7 שמו ועל שמה של המערערת. כך גם עשה לגבי דירה שרכש מאוחר יותר, בשנת 1993, ב.....
8 מכלל הן לגבי דירות אלה, אתה למד לאו לגבי דירת המגורים. דירה נוספת שרכש המנוח
9 ברח'..... מתחת לדירת המגורים שבמחלוקת, רשם המנוח על שם שניים מבניו, משמע,
10 הוא לא חפץ להקנות למערערת זכויות בדירה זו.
11
12 32. זאת ועוד, בין המנוח לבין המערערת חל קרע עמוק, על רקע יחסי האיבה ששררו בין המנוח
13 לבין אלמוני, בנה של המערערת מנישואיה הראשונים. המנוח אף גרם לכך שאלמוני, יסולק
14 מהבית בגיל 11, ויעבור להתגורר עם סבתו. המערערת עצמה מודה בטיעוניה כי בין המנוח
15 לבינה היו "מחלוקות אשר נסובו סביב אלמוני" אלא שלדידה, אלה התגלעו רק בתחילת
16 הנישואין ועד לסילוקו של אלמוני מהבית באמצע שנות השמונים (ס' 33 לעיקרי הטיעון).
17 ברם, הראיות מלמדות כי הסכסוך עם המערערת נמשך גם שנים רבות לאחר מכן, שכן
18 המערערת עצמה טענה בס' 9 לתצהירה כי "הטינה ההדדית" שפיתחו המנוח ואלמוני, גברה
19 לאחר הוצאתו של אלמוני מן הבית והיא היתה הגורם לעריכת הצוואה המדירה אותה
20 מירושת המנוח. ואכן, הקרע הגיע לשיאו כאשר המערערת העבירה על שמו של אלמוני את
21 חלקה בדירה בלוד בשנת 1999, משמע, שנים רבות לאחר שאלמוני כבר הוצא מהבית, דבר
22 שעורר את זעמו של המנוח ובתגובה לכך ככל הנראה גמלה בליבו ההחלטה להדיר את
23 המערערת מצוואתו, שנערכה בסמוך לאחר מכן. המנוח חשש כל השנים שרכושו יעבור אל
24 אלמוני, ולכן כשגילה שהמערערת העבירה את חלקה בדירה בלוד על שמו של אלמוני, מאחורי
25 גבו, הוא העביר בתגובה את חלקו שלו באותה דירה על שמו של אחד מבניו. בשנת 2000 ביקש
26 אלמוני צו הגנה מפני המנוח, ובשנת 2001 הורשע אלמוני בגין תקיפתו של המנוח (מוצג 4
27 למוצגי המשיבה 1). על עוצמת הקרע שחל בין המנוח למערערת תעיד יותר מכל העובדה
28 שהמנוח בחר להקבר לצד אשתו הראשונה, חרף היותו נשוי במשך 29 שנה למערערת.
29
30 33. בנוסף, המנוח והמערערת ניהלו חשבונות בנק נפרדים לצד החשבון המשותף, מה שמעיד על
31 משטר של הפרדה רכושית מסויימת. משכורתו של המנוח הופקדה לחשבון בבנק יהב שהיה
32 על שמו בלבד, ואילו קצבתה של המערערת הופקדה לחשבון שהיה על שמה בלבד בבנק
33 דיסקונט (ראה גם הודאת המערערת בס' 43 לעיקרי הטיעון מטעמה).
34



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

1 34. המערערת טענה אמנם שהשקיעה כספים בשיפוץ דירת המגורים, אלא שטענה זו לא נטענה
2 בכתב התביעה אלא במועד מאוחר יותר. לגופו של ענין טענה זו לא הוכחה, וגם לא הוכח
3 ההיקף הכספי של השיפוצים הנטענים, כמו גם המקור הכספי לביצועם. מה שברור הוא שאין
4 המדובר בשיפוץ משמעותי שיש עימו משום הגדלת שטח הדירה. המערערת עצמה טענה בס'
5 47 לתצהירה כי מדובר בהחלפת הריצוף ובהחלפת התריסים והחלונות וכן ברכישת מכשירי
6 חשמל לדירה. מעבר לכך שמדובר בטיעון שאיננו נתמך באסמכתא כלשהי, ברור שלא מדובר
7 בהשקעה בהיקף משמעותי במידה כזו שמבססת זכות קניינית בדירה. כמו כן, המערערת לא
8 הראתה מהו היחס בין עלות השיפוצים לבין שווייה של דירת המגורים (ראה עמ"ש (ת"א) 11-
9 12-13313 נ' א' ע' ר' נ' א' ע' (פורסם בנבו, 26.2.2014)).

10

11 35. עוד טענה המערערת כי המנוח הבטיח לה בחייו שיעביר את מחצית הזכויות בדירת המגורים
12 על שמה, אלא שמדובר בטענה שלא הועלתה בכתב התביעה המתוקן של המערערת אלא רק
13 במועד מאוחר יותר, במסגרת ס' 16 לתצהירה של המערערת, ולכן מדובר בהרחבת חזית. יתר
14 על כן, יש לזכור בהקשר זה את נטל ההוכחה המוגבר החל על מי שמעלה טענות נגד העזבון,
15 שהרי מטבע הדברים, המנוח איננו יכול להתייצב ולהפריך בעדותו את ההבטחה המיוחסת
16 לו:

17

18 **"כידוע, על המגיש תביעה נגד עיזבון מוטל נטל מוגבר להוכיח את טענותיו (ע"א 5997/92**
19 **מלק נ' מנהל עזבון הרב יהושע דויטש ז"ל ואח', פ"ד נא(5), 1 (1997))."**

20

21 ע"א 2599/13 עו"ד משה הרמן נ' רון עלדור (פורסם בנבו, 03.09.2015).

22

23 יתר על כן, טענה זו בדבר הבטחה בעל פה אינה עולה בקנה אחד עם טענה אחרת של
24 המערערת, בס' 7 לכתב התביעה המתוקן, שם טענה כי לא ידעה כלל שהזכויות בדירה אינן
25 רשומות על שמה והיא גם לא התעניינה בכך.

26

27 36. סיכומו של דבר, המערערת לא הצליחה להוכיח שהיתה למנוח כוונה לשתפה בזכויות בדירת
28 המגורים, ומלבד שנות הנישואין הרבות למנוח, לא עלה בידה להוכיח "דבר מה נוסף" שיעיד
29 על כוונת שיתוף בנכס הספציפי. מנגד, יש ראייה ברורה וחד משמעית על כך שהמנוח לא
30 התכוון לשתף את המערערת בזכויותיו בדירת המגורים, בדמות הצוואה המדירה. על כן,
31 דירת המגורים היא בבחינת נכס חיצוני שאין מקום להביאו בחשבון במסגרת איזון
32 המשאבים.

33

34



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

הדירה בתל אביב

- 1
2
3 37. הדירה בתל אביב נרכשה על ידי המנוח יחד עם שני אחיו בשנת 1969, ועד עצם היום הזה,
4 היא טרם נרשמה על שמו של המנוח. מכל מקום, אין חולק שהמנוח רכש את הזכויות בו
5 כעשר שנים לפני נישואיו למערערת. גם לגבי נכס זה לא הצליחה המערערת להוכיח כוונת
6 שיתוף מצידו של המנוח, וגם לגבי נכס זה עומדת לה לרועץ צוואתו של המנוח, המעידה יותר
7 מכל על העדר כוונת שיתוף מצידו. ודוק: הדרישה להוכיח כוונת שיתוף ביחס לנכס זה גבוהה
8 יותר מזו המתייחסת לדירת מגורים, ולכן ברי כי כשם שלא עלה בידי המערערת להוכיח כוונת
9 שיתוף לגבי דירת המגורים, כך גם לא עלה בידה להוכיח כוונת שיתוף לגבי הדירה בתל אביב.
10
11 38. אכן, במסגרת הליכים משפטיים שניהל המנוח נגד אחיו ש' בקשר לנכס זה (תמ"ש 53091/00),
12 הוא הגיע עימו להסכם פשרה לפיו ישלם לאחיו סך של 15 אלף דולר והדירה תועבר בשלמות
13 על שמו, אלא שלא ברור מתוך חומר הראיות (מוצג 15 למוצגי המערערת) האם אכן הסכים
14 האמור שולם אי פעם, ומה היה מקורו של התשלום. בישיבת יום 20.2.2003 טען האח ש' כי
15 המנוח חייב לו עדיין "משהו כמו 10 אלף דולר", ובסופו של דבר הוסכם כי המנוח ישלם את
16 יתרת החוב עד ליום 20.8.2003. בשנת 2007 יזם המנוח הליך משפטי נוסף נגד ש' (תמ"ש
17 53092/00), בו טען ששילם את מלוא התמורה לש', אלא שתביעה זו נמחקה בסופו של דבר
18 ביום 30.3.2008. א', בנו של המנוח, אישר בחקירה נגדית כי המנוח ירש שליש מהזכויות
19 בדירה בתל אביב מאחיו, מ', שלא היו לו יורשים אחרים, והתשלום בסך 15 אלף דולר לאח
20 ש' נועד להוות פיצוי כלשהו לש', שכן המנוח טען שמלכתחילה הדירה בתל אביב היתה כולה
21 בבעלותו (ע' 73 לפרוטוקול). אם כך הוא הדבר, הרי שאין המדובר ברכישת זכויותיו של האח
22 ש' בדירה בתל אביב, אלא בתשלום שנעשה במסגרת פשרה. מכאן שאין בו כדי להקנות
23 למערערת זכויות קנייניות בדירה בתל אביב, אלא לכל היותר בסיס לתביעה כספית נגד
24 העזבון, ככל שיוכח שהסך של 15 אלף דולר אכן שולם מכספים משותפים למערערת ולמנוח
25 (טענת המשיבות היא שהמנוח גבה לעצמו את דמי השכירות בגין נכס זה וכך מימן את הסכום
26 ששילם לאח ש'). מכל מקום, ברור שעסקינן לכל היותר ברכישת שליש מהדירה בתל אביב
27 במהלך תקופת הנישואין, ולא ברכישת מלוא הזכויות בה.
28
29 39. המערערת אמנם טענה שהדירה בתל אביב שופצה מכספים משותפים, אך לא הובאה כל ראיה
30 המוכיחה שיפוך כזה בכלל, ואת שוויו הכספי בפרט.
31
32 40. יודגש כי אין המדובר בדירת המגורים של המערערת והמנוח ומטעם זה אין גם מקום להקלה
33 בדרישה הראייתית להוכחת כוונת שיתוף מצידו של המנוח, כוונה שלא הוכחה כאן.



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 14-01-63191 פלונית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

המגרש

1
2
3 41. המגרש נרכש על ידי המנוח בשנת 1973, קרי, שש שנים לפני נישואיו למערערת. ממילא מדובר
4 בנכס חיצוני שאין להביאו בחשבון במסגרת איזון המשאבים, אלא אם תוכח לגביו כוונת
5 שיתוף מצידו של המנוח. גם כאן, לא עלה בידי המערערת להוכיח כוונת שיתוף כזו. כל שעלה
6 בידיה להראות הוא שהמנוח שילם בקשר למגרש את הסכומים הבאים: סך של 10,000 ₪
7 שולם ביום 13.5.2001 מתוך חשבונו של המנוח בבנק יהב (חשבון מס'), סך של 49,381
8 ₪ שולם ביום 6.6.2001 מתוך חשבונו של המנוח בבנק יהב (ראה הקבלות שצורפו כנספח 6
9 לתצהירו של הבן א', מוצג 9 למוצגי המערערת), סך של 56,669 ₪ שולם ביום 13.3.2006 בגין
10 חוב מס רכוש שחל על המגרש, מתוך החשבון המשותף בבנק דיסקונט (מוצג 19 למוצגי
11 המערערת). תשלומים אלה אין בהם די על מנת להקנות לה זכות קניינית במגרש, במיוחד
12 נוכח העובדה ששווי המגרש במועד מכירתו עמד על סך של כ- 3,780,000 ₪.

13
14 לא עלה בידי המערערת להוכיח קיומם של תשלומים נוספים ששילם המנוח בקשר למגרש
15 בכלל, ומתוך כספים משותפים בפרט, ולא ברור על יסוד מה היא טוענת בעיקרי הטיעון
16 ששולם סכום של 176,000 ₪ בגין המגרש.

17
18 42. גם כאן, אין המדובר בדירת המגורים של המערערת והמנוח ומטעם זה אין גם מקום להקלה
19 בדרישה הראייתית להוכחת כוונת שיתוף מצידו של המנוח, כוונה שלא הוכחה כאן.

סוף דבר

20
21
22
23 43. סיכומו של דבר, משלא עלה בידי המערערת להוכיח כוונת שיתוף מצידו של המנוח בנכסים
24 שבמחלוקת, דעתי היא שדין הערעור להדחות.

25
26 44. המערערת תשלם לכל אחת מן המשיבות 1 ו- 2 את הוצאות הערעור בסך 10,000 ₪. המזכירות
27 תעביר למשיבות 1 ו- 2, באמצעות באי כוחן, את הפקדון שהפקידה המערערת, על חשבון
28 החיוב בהוצאות.

29

חגי ברנר, שופט

30




בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 63191-01-14 פלוגית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

השופט ישעיהו שנלר, סג"נ - אב"ד:

אני מסכים ומצטרף לאמור בחוות דעתו של חברי השופט ח. ברנר, וכי דין הערעור להידחות.
צר לי שהצדדים לא הצליחו להגיע להסדר, למרות הצעות שהועלו ובמיוחד שמדובר על סכסוך בין
אם לבנותיה.

8
9
10
11

12 לשעיהו שנלר, שופט, סג"נ
13 אב"ד

השופט ד"ר קובי ורדי, סג"נ:

אני מסכים.

14
15
16

17 ד"ר קובי ורדי, שופט, סג"נ

18 הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ברנר.

19 המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לב"כ הצדדים.

20
21
22
23 ניתן היום, י"ג כסלו התשע"ו, 25 נובמבר 2015.

24
25
26
27
28
29
30
31

חגי ברנר, שופט

ד"ר קובי ורדי, שופט,
סג"נ

ישעיהו שנלר, סג"נ
אב"ד



בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 63191-01-14 פלוגית נ' פלוני(המנוח) ואח'

תיק חיצוני:

1